

Yazan: Aslı Ayhan
Anlatan: Bilge Nevzat

BiR NADiR ÖYKÜSÜ

Safiye Nadir'in İlham Verici
Hayat Hikâyesi

İstanbul, 2018

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları • 128

Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakoğlu

Editör
Necip Azakoğlu

Yayına Hazırlayan
Nevin Azakoğlu

Kapak tasarımı
Aslı Ayhan

Sayfa tasarımı
Ahmet Çevik

Birinci baskı: Kasım 2018, İstanbul

Boyutlar: 13,5 x 21 cm
Sayfa sayısı: 168

ISBN: 978-975-2466-22-7

Baskı ve cilt
İnkılap Kitabevi Baskı Tesisleri
Çobançeşme Mah. Altay Sk. No: 8, Yenibosna
Bahçelievler/İSTANBUL
+90 (212) 496 11 11
Sertifika No: 10614

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan
kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez,
çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Tarihçi Kitabevi
Sertifika No: 17618

Moda Caddesi No: 104/A, Moda, Kadıköy/İSTANBUL
Tel: 0216 418 68 86 GSM: 0530 370 74 11
www.tarihcikitabevi.com info@tarihcikitabevi.com

Yazan: Aslı Ayhan
Anlatan: Bilge Nevzat

BiR NADiR ÖYKÜSÜ

Safiye Nadir'in İlham Verici
Hayat Hikâyesi

İstanbul, 2018

Tarihçi
Kitabevi

ASLI AYHAN

1979'da İstanbul'da doğdu. 2003'te Mimar Sinan Üniversitesi Grafik Tasarım Bölümü'nden mezun oldu. 2003-04 yıllarında "Florence Design Academy"de (İtalya) master düzeyinde hareketli grafik okudu. Müjdat Gezen Sanat Merkezi Akşam Okulu'nda 'Tiyatro', Senaryo Yazarları Derneği'nde 'Temel Tasarım' (1 ve 2) eğitimleri aldı.

Mimarlık merkezi ve çeşitli reklam ajanslarında kısa bir süre grafik tasarımcı olarak çalıştı. Halen, 2007'den bu yana çalıştığı, Kadıköy Belediyesi'nde 'kültür sanat yöneticisi' olarak görev yapmaktadır.

Senaryosunu Arzu Birol ile birlikte yazdığı 'Ey Aşk Nerdesin' dizisi 2009'da ATV'de yayınlandı. 'Gazete Kadıköy'de üç yıl süreyle köşe yazarlığı yaptı. Murat Katoğlu'yla birlikte yazdığı "Türkiye'de Opera-Bale Afişleri" kitabı 2014'te Deniz Kültür Yayınları tarafından basıldı. Yazarın "Huzur Apartmanı" ve "Dünya Sevgililer Günü" isimli iki de tiyatro eseri bulunuyor.

BİLGE NEVZAT

1946'da Kıbrıs Mağusa'da doğdu.

15 yaşında ailesiyle birlikte İngiltere'ye yerleşerek eğitimini 'İşletme' üzerine tamamladı.

İş hayatına genç yaşta atılarak, babası İrfan Nadir'in kurduğu bir dizi aile şirketine çalıştı.

1968'de eşi Fehim Nevzat ile birlikte bir tekstil şirketi kurdu. Bu şirket 1973'te tüm 'Nadir' aile şirketleriyle birleşerek halka açık Wearwell Anonim Şirketi'nin bir parçası oldu. Wearwell çatısı altında iki ayrı dönemde İngiltere Kraliçesinin verdiği 'Trade & Export' (Ticaret ve İhracat) Özel Ödülü'ne layık görüldüler.

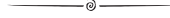
Bilge Nevzat, 1988'de aile şirketleri yöneticiliğinden ayrılıp eşiyle birlikte halka açık başka bir şirkete yatırım yaptı. O dönemde İngiltere'de halka açık şirketlerde yönetim kurulu başkanlığı yapan üç kadından biriydi. Şirket; İngiltere, Fransa, Almanya, Polonya, Türkiye ve Kıbrıs'taki diğer tekstil, elektronik, turizm ve havayolu şirketlerine yatırım yapan bir holdingdi.

1993'te sorumlu olduğu tüm şirketleri fes edip Kıbrıs'a kesin dönüş kararı aldı ve burada turizm işletmeciliğinin yanı sıra on altı yıl Kıbrıs Medya Grubu'nun yöneticiliğini üstlendi.

Gill Fraser ile birlikte yazdığı 'The Turquoise Conspiracy' isimli kitap 1995'te İngiltere'de yayınlandı. Aynı hikayenin Nermin Bezmen ile birlikte yaptığı Türkçe çeviri ve uyarlaması 1996'da 'Turkuaz'a Dönüş' ismiyle basıldı.

2008'de 'The English School of Kyrenia' okulunun kurucu üyesi oldu. Bugün hala aynı okulun yönetim kurulu başkanı olarak görevine devam etmektedir. Üç çocuk annesi olan Nevzat'ın, sekiz torunu vardır.

iÇİNDEKİLER

Son Doğum Günü - Son Yılbaşı	9
Çocukluk.....	13
Namık Kemal ve Milliyetçilik	17
Diploma Sevdası.....	18
Şefika Hanım'ın Terzihanesi	23
İrfan Adında Bir Genç	24
Nikah ve Cenaze	27
Göç Yolları	30
Lefke Yılları.....	32
Karpaz ve II. Dünya Savaşı	39
Nadirler Ticarete Atılıyor.....	42
İrfan'la Başa Çıkmak.....	47
Aile Bağları.....	51
Neşeli günler	54
Hayat Şartları Değişiyor: EOKA ve Siyasal Gerginlik.....	58
Sampson.....	62
Türk Mukavemet Teşkilatı	64
Meral Yuvadan Uçuyor	67
Sil Baştan	70
Asil	73

Kıbrıs'la Bağlar	78
Esaret.....	78
Bilge ve Fehim	84
Wearwell	87
Aile Buluşmaları	90
Hayat Dersleri.....	91
Patron, Stilist, Abla ve Sendika Başkanı.....	92
“Japon Mucizesi”	96
Kıbrıs - Dünyadan Soyutlanmış Bir Cennet	98
Yuvaya Dönüş.....	99
Kıbrıs'taki İşler ve Asil'in Hızla Yükselişi	101
Safiye Sultan	103
Kraliçe'yle Beş Çay1.....	103
Paşalarla Yakın İlişkiler	105
İrfan'a Veda	106
Hayat Devam Ediyor.....	111
Sosyal Hayat.....	111
Asil, Rumların Ayağına Basmıştı.....	112
Siyasi Komplo Teklifi	114
Sonun Başlangıcı	115
Antalya'da Rüya Açılış	118
İmparatorluğun Çöküşü	120
Safiye Asil'in Olaylarını Öğreniyor	123
Kıbrıs Gazetesi.....	125
Yerli Pollyanna	126
İran'da Düğün	129
Özal'ın Pişmanlığı.....	130
Eski Dosttan Düşman Olur mu?	131
Yıllar Sonra Duygu Yüklü Karşılaşma.....	132
Emeklilik	134
Küçük Safiye.....	136
Gelinler.....	137
Son Yılları.....	138
Küçük Asil	140
SON.....	141
GÖRSELLER.....	147

ÖNSÖZ

Safiye Nadir ve ailesiyle çocukluğumdan bu yana epey zaman geçirme fırsatım oldu. Hepimiz yaşamımız boyunca sayısız insan tanırız ama onlardan çok azı hayatlarımızda gerçekten iz bırakır. Kıbrıs'ta benim gibi, Safiye Hanım'ın hayatında iz bıraktığı birçok insanla karşılaşabilirsiniz. Çoğunun günlük sohbetlerinde sık Safiye Nadir adı geçer, gönüllerinde “Kıbrıs'ın Anası” olarak yer edinmiştir. Onun “Nadir”liği soyadından çok kişiliğinde saklıdır. Biz de kızı Bilge Nevzat'la birlikte bu “ilham veren” kişiliği, bu her anı bitmek bilmez bir mücadele ve umutla dolu yaşam öyküsünü sizlerle de paylaşalım, ondan miras kalan değerleri hafızalardan kağıtlara aktararak kalıcı kılalım istedik.

Onu benim için “özel” yapan ilk anı çocukluk yıllarıma dayanır. Bu topraklarda çocuklar çok sevilir, ne var ki çocuğa saygı göstermek pek alışlageldik bir yaklaşım değildir. 9-10 yaşlarındaydım. Bir düğün için Kıbrıs'taydık ve ben Safiye Hanım'ın evinde misafirdim. Evde baş başaydık. Her sabah ben sekizde de kalksam, onda da kalksam odadan başımı uzattığım anda o da odasından eş zamanlı olarak çıkıyor “ah gördün mü yine aynı anda uyandık” diyordu. İlk bir iki gün bu tesadüfe inandım. Üçüncü gün şaşkınlıkla fark ettim ki sestem rahatsız olmayayım diye ben uyanmadan o da odasından çıkmıyordu. Böyle bir inceliği ne o güne kadar ne

de o günden sonra kimseden görmedim, hele de küçük bir çocuğa karşı! Çocukluğumdan bu yana Safiye Nadir bütün insanlara gösterdiği sevgi ve saygısıyla, pozitifliği, nezaketi ve çalışkanlığıyla hep örnek aldığım bir insan oldu. Eminim onu tanıyan insanların dimağında bunun gibi daha nice anekdotlar vardır.

“Bir Nadir Öyküsü” yalnızca Safiye Nadir’in şevkat dolu kişiliğini değil; onun yaşamı ekseninde dünyada yok sayılan Kuzey Kıbrıs’ın ve Kıbrıslı Türkler’in 1920’lerden 2000’lere uzanan serüvenini de anlatıyor. Okurken bir kadının savaş casusluğu, aşkı, acılarıyla başa çıkışı, başarısı ve azmiyle birlikte, Nadir ailesinin iş hayatında dünya çapına yayılan yükselişi ve çöküşünün Kıbrıs’ın siyasi olaylarıyla nasıl harmanlanarak şekillendiğine tanık olacaksınız.

Bu kitabı yazmaya başladığımda Safiye Hanım’ın aramızdan ayrılışının birinci yılıydı. Peki ama o olmadan hayatını nasıl yazacaktım? Şanslıydım ki Bilge Nevzat annesiyle çok uzun zaman geçirmiş, onunla yaşadıklarını da ondan dinlediklerini de kelimesi kelimesine hafızasına kaydetmişti. Her şeyden önemlisi karakterini, kalbinden geçenleri ve düşünce şeklini özümsemişti. Bu sayede, Bilge Nevzat’ın detaylı anlatımı ışığında bu kitabı yazabildim.

Safiye Nadir’in, nam-ı diğer Safiye Sultan’ın asaletini, bilge kişiliğini, sosyal adaletini, bitmek tükenmek bilmez insan sevgisi ve yaşama tutkusunu ne kadar anlatabildik bilmiyorum. Sizleri Safiye Nadir’in öyküsüyle baş başa bırakmadan önce bir çok insan için ışık olan Safiye Nadir’e, sonra da değerli anılarını ve bu kitabın hikayesini benimle uzun sohbet saatlerinde paylaşan Bilge Nevzat’a içten teşekkürlerimi sunuyorum...

Aslı Ayhan
İstanbul, Ekim 2018

Son Doğum Günü - Son Yılbaşı

Bu akşam koyu kırmızı, uzun ve hafif desenli elbisesini giyecekti. Saçlarını bozmamak için elbiseyi çok dikkatli ve yavaşça üzerine geçirdi. Küpesi elbiseyle aynı renk mi olmalıydı yoksa kırmızı gibi daha canlı bir ton mu seçmeliydi? Her zaman söylerdi, “gençlikte güzel olmak Allah vergisidir ama yaşlılıkta güzel, iyi görüme bir sanattır”... Ayakkabılar! İşte en zoru buydu. Artık en sevdiği topuklu ayakkabılarını giyemiyordu. Ah şu kahrolası varisler! Yine de ölmek var, kısa da olsa topuktan, şıklıktan vaz geçmek yoktu... 94 yıldır en kötü gününde bile iyi görünmekten, insanlara gülümsemekten asla vaz geçmemişti. Ölene kadar da bu böyle olacaktı. Ayakkabılarını giyerken “yaşıyorsak yaşayacağız, ölünce de öleceğiz. İkisinin arası yok” diye kendi kendine söylendi. Varislerin de, unutkanlığın da canı cehenneme! Kırmızı rujunu da sürdürdü mü; “Ayşe! İme edimo (ben hazırım)!” Ayşe onun ne dediğini Rum-

ca veya İngilizce konuştuğu günlerde anlamıyordu ama Türkçe konuştuğu günlerde keyifli, uzun sohbetler ediyorlardı.

Safiye, Ayşe'nin koluna girerek yavaş yavaş merdivenlerden indi. Siyah şalını omuzuna alıp evi aynı bahçenin içinde olan küçük kızı Bilge'nin evine doğru yavaş ve dikkatli adımlarla ilerledi. Son yıllarda yürümek gibi en basit bir eylem bile zahmetli bir iş haline gelmişti. Bahçedeki süs havuzunun yanında durdu. Torunu İrfan'ın hemen arkadaki arsada konumlanan evinin üzerinden, boylu boyunca uzanan güzelim Beş Parmak Dağları'na doğru baktı, baktı... Bu toprakları çok sevmiştir. Memleketinden ayrı geçirdiği uzun yıllarda bile Kıbrıs'ı bir an olsun gönlünden çıkarmamış, zamanı gelince de büyük bir mutlulukla yuvasına dönmüştü. Ayşe, "Haydi Safiye Anne, üşüyeceksin. Gel içeri girelim" diye kolundan çekiştirirken dağlara doğru "bugün yine puslu bakıyorsunuz, benim gibi sevdiklerinizi mi özlediniz?" diye fısıldadı. Mutfak camından annesini gören Bilge yanına gelip diğer koluna girdi, "bugün çok güzel olmuşsun Safiye Sultan" dedi... Safiye, günlük kıyafetler içerisindeki Bilge'yi süzerek "sen bu elbiseyle mi kalacaksın?" diye sordu. "Hayır Anne, birazdan gidip giyineceğim."

Safiye, yılbaşını ve doğum gününü bu yıl da Bilge ve Fehim'in evinde, torunları ve torunlarının çocuklarıyla geçirecekti. Bu hayatta herşeyi görmüştü. Zenginliği de, parasızlığı da, sevgiyi de, zorluğu da... Kıbrıs'ın köylerinden İngiltere kraliçesinin sarayına uzanan, iniş çıkışlarla dolu uzun bir hayatı olmuştu. Ancak büyük ve sevgi dolu bir ailenin hayattaki en büyük başarı olduğunu her zaman kutup yıldızı belledi. Belki diğer iki çocuğu bugün yanında değildi ama duygusal olarak üç evladından da ömrü boyunca hiç ayrı düşmemiştir.

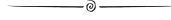
Eve girer girmez ilk iş sofrayı düzenini kontrol ettikten sonra, şöminenin yanına geçip oturdu. Onu görünce "hoşgeldin

Nene” diye koşuşturan çocuklara sarılırken Tanrı’ya bir kez daha şükretti. Hepsine tek tek ne kadar şık ve güzel göründüklerini söyledi. Bütün evlatlarına söylemek istediği daha çok şey vardı ama bazen kelimeleri toparlamakta güçlük çekiyordu. Artık daha az konuşur, daha çok izler olmuştu. Çocukları arasında en uzun zaman geçirdiği Bilge’yle aralarında telepatik bir bağ gelişmişti. Artık Bilge, annesinin söylemek istediğini gözlerinden anlıyor ve onu sık sık kucaklıyordu; Safiye de ona gözlerinin içiyle gülerek karşılık veriyordu.

Son zamanlarda yüzünü her ne olursa olsun gördüğü an güldüren iki şey vardı; deniz ve Asilkan. Televizyon seyrederken bile gülümsediğinde, ekrana ya deniz ya da bir bebek görüntüsü çıktığını tahmin edebiliyorlardı. İki yıl önce Bilge’nin en küçük torunu Asilkan doğduğundan bu yana en büyük yaşama sevinci, yıllardır görmediği oğlunun adını taşıyan ve tıpkı ona benzeyen bu çocuk olmuştu. Asilkan’ın okula başlayacağı günü iple çekiyor, onu her sabah evinin önünden geçip okula giderken hayal ediyordu. O akşam da Asilkan’ı kucağına almış seviyordu ki yine aklına Londra’da cezaevinde olan oğlu Asil düştü; “Bilge, Asil’den haber var mı?” “Biraz önce konuştum anacığım. Akşam tekrar arayacak, sen de konuşursun. İyiymiş. Merak etme, yakında çıkacak, avukatlar çok olumlu konuşuyorlar” dedi. Asil’i beş yıldır, davalarını sonuçlandırmak için İngiltere’ye gidip cezaevine girdiğinden beri görmemişti. Bugüne kadar oğlunun çıkıp geleceğine, ona kavuşacağına olan inancını korumuştur ancak artık onu bir daha görebileceğini sanmıyordu. İlk günden beri Asil’i kurtarabilmek için çırpınan Bilge ve Fehim’i üzmemek için, inanmasa da “çok iyi” dedi ve iri siyah gözlerle ona bakarak kendince birşeyler anlatan küçük Asilkan’ın saçlarını okşarken gözlerinden süzülen yaşları kimse görmeden aceleyle sildi.

30) Antalya Shareton'un açılışı, 1990.
Soldan sağa: Tijen, Bilge, Asil, Safiye ve Meral.

31) Safiye, kızı Bilge, torunu Tijen ve onun kızı küçük Safiye ile...
Dört kuşak bir arada, 1997

